

משרד החינוך והתרבות - המחלקה לתרבות חורגית

ג ל י ו נ ו ת ל ע י ו ן ב פ ר ש ת ה ש ב ו ע פ ר ו כ י ם ב י ד י ם ד ״ ר ב ח ס ת ל י ב ו ב י ץ - ש נ ת ה ע ש ר י ם ו א ח ת

צו (תשכ"ב)

הפטרה לפרשת פרה
יחזקאל ל"ו ס"ז - ל"ז
(חמשך גליון צו תשכ"א)

העורכת מדריכה למנודים
כי השבוע לא יופיע עליון
ההדרכה

א. שאלה כללית

השנה את פסוקי הפטרהנו לדברי יחזקאל בפרק כ'.
(קרא את הפרק כולו בציון!)

מה המשותף לשתי הנבואות ומה ההבדל הפיקרי ביניהן?

ב. י"ט ואפי"ן אותם בגויים

ויזרו בארצות

מלבי"ם י"ב ס"ו בהפיצי אותם בגויים וזריחי אותם בארצות
"הזריח" בא בדברים שאינם מחוברים יחד, כמו (ישעי' ל') "אשר זרחה
ברחה ובמזרה", וה"נפוץ" הוא בדברים המחוברים (תהלים ב') "ככלי
יוצר תנפצם."

חסבר לפי דברי המלבי"ם, למה בא תחילת פסוקנו בצורה פעילה ("ואפי"ן")
והנושא - ה', ובא סוף הפסוק בצורה סבילה ("ויזרו") והנושא הוא
- ישראל ?

ג. כ' ויבא אל הגויים אשר באו שם

ויחללו את שם קדשי

באמור להם: עם ה' אלה ומארצו יבאו.

ד. אליעזר סבלגנצין

ד"ה ויבא אל הגויים אשר באו שם: לבקש עזרה.

ד"ה באמור להם עם ה' אלה: ושוב היה לי, שלא יקרא שמי עליהם לעולם, שלא
יהיה גנאי וחלול שם בדבר. וביאה זו לא ביאה גלוח היא, אלא ביאה
שבאר לסצרים ולאשור לבקש עזרה, ובכך חללוהו שהיו אומרים האומות,
כביכול אין כח באלוקים לעזרם, והיא "ורכם ועלילותם" .. ובכך
שפסתי: הם באו ביאת חנם וחלול שמי, ואני הבאתים ביאת גלות וביפוז
וזרייה.

xx במה שונה פרושו מן הפרוש הרביל של פסוקנו

וכיצד ניתן לפרש את "חלול השם" שמדובר עליו כאן שלא כפרושנו?

ה. כ"ב וזרקתי עליכם סים סהורים ומהרתם

ו. אליעזר סבלגנצין

סי חטאת וחזאה, משל הוא למירוק הפון והצירוף והכרור והליבון
שייצרמו ויתבררו וימלכנו בשני ובגזה ימים רבים לכפר חטאת ולהתם
פשע, כענין (תהל' כ"א ס') "תחטאני באזוב ואטהר, וכענין (איוב ס' ל')
"אם התרחלתי בסי שלב" ואחרי שמהרתם סכל סמאותיכם - "ונחתי לכם לב
חוש" שלא חטאו עוד חטאים גדולים כאלה ליצנש כמו עתה.
וכיוצא בו אמר דוד (תהלים נ"א) "תחטאני באזוב" ואחר כך "לב סחור
ברא לי א-לוהים".

אברבנאל

והנה ייחס התשובה אליו ית' באמרו "זרקתי עליכם", לפי שהתשובה לא
תושלם אלא עם הפז' האלוקי, שיפגע על החוטא לשוב אליו,
וכמו שאמר "השיבנו ה' אליך ונשובה".

מה ההבדל ביניהם דמי סניחם קרוב יותר לפסוקם של פסוקינו?

/%

ה. כ"ו ונתתי לכם לב חדש
והסירותי את לב האבן מעליכם

חשון
י"ח ל"א השליכו מעליכם את כל פסעיכם אשר פשעתם במ
ועשו לכם לב חדש
ורוח חדשה.

והנה שתי דעות לישוב המתיחה שבין שני הפסוקים.

סגל סגול המקרא כרך ב':

הצד הבונה בתורתו של יחזקאל מתגלה לנו ביהוד בקריאתו הנהדרת לתשובה אל ה'... ובהכרזתו החגיגית, שאין ה' רוצה בסיתתם של הרשעים אלא בחזרתם לדרך הטוב ולהייתם (ל"ג י"א; י"ח כ"ג). שום זביא אחר לא הניע בדבריו כל כך פשוטים ונמרצים את כוחה של התשובה המצילה את האדם מסיבת רוחנית וחמירת... מדגיש יחזקאל, שיש ביכולת הרשע להתגבר בעצמו על יצרו הרע ולהשתחרר משיעבוד לחסא, ולעשות לעצמו לב חדש ורוח חדשה. "השליכו מעליכם את כל פסעיכם... ועשו לכם לב חדש ורוח חדשה...".
אין יחזקאל מסתפק בטובי חיצוני; בטובי מעשיו של בעל תשובה; שיעזוב את הרע ויעשה את הטוב; ודורש גם טובי פנימי, טובי מוחלט בהרגשת בעל תשובה; שיכלם ויתבייש במעשיו הקודמים; "וזכרתם את דרכיכם הרעים ומעלליכם אשר לא טובים, ונקמתם בפניכם... נושו והכלמו מדרכיכם בית ישראל".
אולם השתדלותו של הנביא לא עשתה פרי. הגולים נשארו קופעים בהרגליהם ובמעשיהם הרעים. הם השתקעו בארצות גלותם, והמשיכו את חיהם הקודמים, ואף למדו לעשות כמעשי הגויים שכניהם... אך הנביא לא התיאש מן הגאולה. הגאולה בא תבוא בעל כרחם של ישראל, כי הרי בגאולה תלוי קדוש שם ה' בעולם, ה' לא יתן את כרחם של ישראל להטמע בגויים ולהפך בחולשתם המוסרית ובקשי ערפם את עצתו ותכניתו שקבע בשביל ישראל ונשביל העולם. בעל כרחם יוציא אותם מן הגויים (כ' ל"ב-ל"ד) אך הם לא יהיו ראויים לבוא ישר אל ארץ ה'... אלא יצורפו ויזדככו מפשעיהם טרם יוכלו להכנס אל ארץ הקודש... (כ' ל"ח - ל"ח) ושם, בארץ ישראל יטהר ה' מסומאותיהם את הזוכים לבוא בה, ושם יתן להם לב חדש ורוח חדשה שטרבו לעשות להם בגלותם... "ונתתי לכם לב חדש...".

שפואל תגו ברנמן: חוגי הדור (ה"א תרצ"ה) במרקולסר הזקונים של הרמן כהן" (ע' 229)

... תורת הסדרה לא יצרה את מושג הגאולה ואינה מכירה אותה. "אין לה הסמכות ואין לה האמצעי לשחרר את האדם מן החסא". רק מבחינת הדת יכול האדם לבקש סליחה מאת א-לוהיו ולהגאל על ידו ולהתרום ע"י כך לרשת האני שעולותיו נתכפרו ונסלחו... מושג הגאולה הוא מושג קצטרף (קורלטיבי): הוא מתיחס לאדם ולא-ל. הגאולה היא מעשה האדם ומעשה הא-ל גם יחד. הרמן כהן מתרחק גם כאן מן הפרוטסטנטיות הרואה את הסליחה כהסד א-ל בלבד וגם מן הדעה הקיצונית השניה, שהיתה הפצה לראות בתשובה ובסליחה מעשה אוטונומי של האדם בלבד. שני פסוקים שביחזקאל מסבירים יפה את חשפת הגומלין בין מעשה אדם ומעשה א-לוהים. בפרק י"ח ל"א נאמר: "ונתתי לכם לב חדש ורוח חדשה". א-לוהים נושא את פשע האדם. האדם צריך לגולל מעליו את פשעו ואין הוא יודע אם יצליח בזה. אבל אין יכולים להטיל על האדם תפקיד שיהיה נבחינה עבודה סידיופוס. התשובה של האדם צריכה להסתיים בסליחה ערוכותיו ע"י האלוקים.

- × (1) הסברה, מה ההבדל שבין הרמן כהן לבין סגל בישוב המתיחה שבין שני הפסוקים דלעיל?
 - × (2) חשון לישוב המתיחה שבין הפסוקים את דברי הרמב"ם הלכות תשובה פרק ו' (הובאו בגליון ויקהל פקודי תשכ"א)
- סי משני הנ"ל קרוב יותר לדברי הרמב"ם ומה החבול בינם לבין תשובת הרמב"ם!

השאלות המסומנות א קשות והמסומנות אא קשות ביותר. יפתור כל אחד לפי תבנתו. שאלות וגם תשובות נא לשלוח לפי כתובת: ד"ר ז' ליבוביץ, קריית-טבעה, ירושלים